

УВС АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Сагил сумын Засаг даргын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

Аудитын код: УВА-2022/16/НА-СТА-ТТЗ

Цахим хуудас:
www.audit.mn

Улаангом хот
2022 он

Увс аймаг дахь Төрийн аудитын газар,
Дарга, тэргүүлэх аудитор: М.Батсуурь
Утас: 70453317, Цахим хаяг: BatsuuriM@audit.gov.mn
Аудитын менежер: М.Бат-Амгалан
Утас: 70453799, Цахим хаяг: Bat-Amgalanm@audit.gov.mn
Аудитор: Т.Амармэнд
Утас: 70453799, Цахим хаяг: amarmendt@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

Агуулга

1. Аудитын санал дүгнэлт	2
2. Аудит хийсэн нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл	4
3. Аудитын тайлан	16
3.1 Ерөнхий зүйл	16
3.2 Байгууллага, түүний орчин ба дотоод хяналт.....	16
3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал	17
3.4 Материаллаг байдал	17
3.5 Санхүүгийн тайлангийн тодруулга.....	17
3.6 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв	20
3.7 Асуудлыг онцолсон хэсэг ба бусад асуудлын хэсэг	20
3.8 Аудитын гол асуудал	20
3.9 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал.....	21
3.10 Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт	21
3.11 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал	21
3.12 Харьяа байгууллагуудын аудитын дүнгийн талаар.....	22
4. Аудитын илрүүлэлт.....	22
5. Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн нэгтгэл	23

Товчилсон үгийн жагсаалт

АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
АОУС	Аудитын олон улсын стандарт
ИТХ	Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал
ЗДТГ	Засаг даргын тамгын газар

**УВС АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

213400, Увс аймаг, Улаангом сум,
Ө.Бадрахын гудамж
Утас: 70-45-33-17, Факс: (976)70-45-33-17,
E-mail: uvs@audit.gov.mn

2022.03.25 № УВА-2022/16/НА-СТА-ТТЗ
танай _____-ны № _____-т

Хязгаарлалттай дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.2-д заасны дагуу Сагил сумын Засаг даргын 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх нэгтгэсэн санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт дурдсан алдаа, зөрчлийн үр нөлөөг эс тооцвол Сагил сумын Засаг даргын 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, шалгагдагч этгээдээс хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Орон нутгийн хөгжлийн сангаас сумын иргэдийн санал аваагүй, Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлаар батлаагүй ажлын дэмжлэг гэж 1.0 сая төгрөгийг “Ялалтын хөгжил” хоршоонд шилжүүлсэн, Эрүүл мэндийн төвийн төсвийн шууд захирагчийн тайлангаар илэрсэн 50.3 сая төгрөгийн материаллаг алдаа зөрчил нь Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.3 дахь заалтад “Санхүү, төсвийн зохистой удирдлагыг хэрэгжүүлэх”, 60 дугаар зүйлийн 60.3 дахь хэсэгт “Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгийг дараах зүйлд зарцуулахыг хориглоно”, 60.3.2 дахь заалтад “Улс төрийн нам, төрийн бус байгууллагын зарлага”, 60.3.6 дахь заалтад “Орон нутгийн иргэдийн саналыг аваагүй, орон нутгийн төсвийн төлөвлөгөөнд тусгаж батлаагүй зардал, арга хэмжээ”, Сангийн сайдын 2021 оны 86 дугаар “Журам батлах тухай” тушаалаар баталсан “Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам”-ын 4.7.3-д “Нийтийн эрх ашигт нийцээгүй үйл ажиллагаа”, 4.7.5-д “Орон нутгийн иргэдийн саналыг аваагүй орон нутгийн төсвийн төлөвлөгөөнд тусгаж батлаагүй зардал, арга хэмжээ”, Төрийн албаны тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.1 дэх хэсэгт “Төрийн албан хаагч хуульд зааснаас гадна дараах үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно”, 39.1.2 дахь хэсэгт “Албаны эрх

0200200632

мэдлээ хэтрүүлэх”, 39.1.3 дахь заалтад “Хуульд нийцээгүй шийдвэр гаргах” гэж заасныг хэрэгжүүлж ажиллаагүй, Эрүүл мэндийн Сайдын А/496, аймгийн Эрүүл мэндийн газрын А/91 тушаалуудтай нийцэхгүй, санхүүгийн тайлангийн “Нийцсэн бөгөөд зохистой байх” гэсэн батламж мэдэгдлүүдийг хангахгүй байна.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт гэдэг нь дээд түвшний баталгаа боловч материаллаг буруу илэрхийлэл байгаа тохиолдолд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүгдийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа биш юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гаргах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

М.БАТСУУРЬ

2.1. АУДИТ ХИЙСЭН НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	463,834,162.18	866,005,850.97
31	МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ	119,815,453.21	410,371,175.15
31200	Банкинд байгаа бэлэн мөнгө	119,815,453.21	410,371,175.15
31210	Төгрөг	119,815,453.21	410,371,175.15
31211	Төрийн сангийн харилцах	119,815,453.21	397,383,922.15
31215	Нэмэлт санхүүжилтийн харилцах	0.00	12,987,253.00
33	АВЛАГА	178,167,028.87	279,884,765.49
33200	Төлбөртэй үйлчилгээний авлага	0.00	160,069,100.00
33400	Зээлийн хүүгийн авлага	5,427,995.87	3,574,393.87
33500	Бусад авлага	34,684,992.00	29,316,362.62
33510	Байгууллагаас авах авлага	3,079,492.00	14,018,480.00
33520	Хувь хүмүүсээс авах авлага	31,605,500.00	15,297,882.62
33600	Зээлийн авлага	138,054,041.00	86,924,909.00
33610	Дотоод эх үүсвэрээс олгосон зээлийн авлага	138,054,041.00	86,924,909.00
33612	Хувь хүмүүст олгосон зээл	123,283,751.00	75,085,849.00
33615	Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгжид олгосон зээл	14,770,290.00	11,839,060.00
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	165,851,680.10	175,749,910.33
35100	Түүхий эд материал	6,870,174.00	18,959,273.50
35130	Эм боох материал	6,705,174.00	18,794,273.50
35400	Хангамжийн материал	153,861,506.10	139,220,636.83
35410	Бичиг хэргийн материал	4,215,022.00	4,735,922.00
35420	Аж ахуйн материал	92,382,669.10	107,697,250.83
35430	Сэлбэг хэрэгсэл	3,635,500.00	5,603,100.00
35440	Түлш, шатах тослох материал	340,000.00	154,000.00
35460	Хүнсний материал	788,315.00	3,730,364.00
35470	Бусад хангамжийн материал	52,500,000.00	17,300,000.00
35600	Мал амьтад	5,120,000.00	17,570,000.00
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	4,565,786,039.98	4,955,948,129.16
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	4,565,786,039.98	4,955,948,129.16
39200	Биет хөрөнгө	4,478,263,906.60	4,869,005,995.74
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	4,120,138,452.74	4,523,088,888.74
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	-384,430,030.33	-451,821,923.67
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	257,130,333.00	370,424,930.30
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	-122,743,666.11	-130,615,199.49
39205	Машин тоног төхөөрөмж(компьютер)	578,031,009.50	618,697,984.31
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	-300,148,982.99	-347,559,525.05
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	300,441,715.39	283,488,885.14
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	-131,844,541.31	-150,511,208.29
39210	Хуримтлагдсан элэгдэл	-7,422,777.91	-11,752,444.63
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	48,733,507.04	47,113,976.04
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	-18,443,992.22	-21,402,543.70
39217	Ном	25,274,079.80	26,305,376.04
39300	Биет бус хөрөнгө	87,522,133.38	86,942,133.42
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	-3,051,666.62	-3,631,666.58
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	5,029,620,202.16	5,821,953,980.13

4	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР	12,658,862.00	4,071,852.57
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	12,658,862.00	4,071,852.57
41300	Өглөг	12,658,862.00	4,071,852.57
41310	Ажилчидтай холбогдсон өглөг	0.00	196,611.22
41360	Бусад өглөг	12,658,862.00	3,875,241.35
41361	Байгууллагад төлөх өглөг	11,909,862.00	3,875,241.35
41362	Хувь хүмүүст төлөх өглөг	749,000.00	0.00
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	5,016,961,340.16	5,817,882,127.56
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	5,016,961,340.16	5,817,882,127.56
51200	Хуримтлагдсан үр дүн	2,397,066,582.21	3,199,844,140.56
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	2,363,266,824.84	2,400,375,623.16
51220	Тайлант үеийн үр дүн	33,799,757.37	799,468,517.40
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	1,573,395,005.48	1,571,538,234.53
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	5,029,620,202.16	5,821,953,980.13

2.2. АУДИТ ХИЙСЭН НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ҮР ДҮНГИЙН ТАЙЛАН

/Төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	ӨМНӨХ ОН	ТАЙЛАНТ ОН
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	3,428,942,650.96	4,479,189,724.70
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	56,226,471.88	258,983,467.63
110	Орлогын албан татвар	45,922,832.88	27,497,101.23
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	45,922,832.88	27,497,101.23
110002	Үйл ажиллагааны орлого	1,712,412.07	8,969,318.57
110003	Хөрөнгийн орлого	19,246,981.81	13,632,872.66
110004	Хөрөнгө борлуулсны орлого	1,616,920.00	1,740,000.00
110008	Шууд бус орлого	23,346,519.00	3,154,910.00
113	Хөрөнгийн албан татвар	1,706,000.00	13,419,100.00
113001	Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар	0.00	3,640,000.00
113002	Бууны албан татвар	1,706,000.00	2,846,000.00
113004	Малд ногдуулах албан татвар	0.00	6,933,100.00
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	8,597,639.00	218,067,266.40
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	4,762,536.00	29,587,890.00
118001	Улсын тэмдэгтийн хураамж	1,763,736.00	28,246,890.00
118006	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	2,432,900.00	728,500.00
118009	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	565,900.00	612,500.00
1181	Газрын төлбөр	554,303.00	1,373,160.00
118101	Газрын төлбөр	554,303.00	1,373,160.00
1182	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	3,280,800.00	187,106,216.40
118201	Ойн нөөц ашигласны төлбөр	2,930,800.00	9,302,843.00
118202	Ан амьтны нөөц ашигласны төлбөр	0.00	177,495,240.00
118203	Ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөр	350,000.00	308,133.40
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	407,962,427.08	732,668,571.33
120	Нийтлэг татварын бус орлого	407,962,427.08	732,668,571.33
120003	Торгуулийн орлого	0.00	9,331,000.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	402,373,927.08	717,454,552.33
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	14,031,861.00	6,997,125.00
1200045	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого	388,342,066.08	710,457,427.33
120009	Бусад орлого	5,588,500.00	1,083,219.00
120017	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого - Үндсэн хөрөнгө	0.00	4,799,800.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	2,964,753,752.00	3,487,537,685.74
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	1,324,760,282.00	1,357,034,176.00
131007	Тусгай зориулалтын шилжүүлгээс санхүүжих	1,274,549,400.00	1,284,684,000.00
131008	Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас санхүүжих	50,210,882.00	72,350,176.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	73,044,785.00	256,420,939.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	710,000.00	22,859,000.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилалдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	24,680,000.00	0.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	46,839,785.00	1,565,000.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	815,000.00	231,996,939.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	1,515,199,200.00	1,620,780,430.00

Сагил сумын Засаг даргын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	831,116,400.00	871,564,930.00
132006	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт / аймгаас авсан санхүүгийн дэмжлэг/	684,082,800.00	749,215,500.00
1330	Төсвийн захирагчдаас	32,849,635.00	74,330,460.74
133002	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	32,849,635.00	74,330,460.74
1340	Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	18,899,850.00	178,971,680.00
134002	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих	18,899,850.00	178,971,680.00
II	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	3,266,918,866.31	3,604,303,840.36
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	3,266,918,866.31	3,604,303,840.36
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	2,291,782,341.31	2,534,987,170.93
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	1,336,179,816.00	1,430,852,568.67
210101	Үндсэн цалин	1,039,948,873.00	1,048,478,192.67
210102	Нэмэгдэл	141,978,038.00	218,720,948.00
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	0.00	5,177,250.00
210104	Урамшуулал	86,948,449.00	86,108,223.00
210105	Гэрээт ажлын хөлс	67,304,456.00	72,367,955.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	165,181,769.50	179,461,461.17
210201	Тэтгэврийн даатгал	113,074,203.78	129,496,251.16
210202	Тэтгэмжийн даатгал	13,233,175.47	12,764,997.56
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	10,595,613.77	10,456,264.31
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	2,534,211.27	2,469,820.04
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	25,744,565.21	24,274,128.10
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	239,285,879.00	279,244,190.61
210301	Гэрэл, цахилгаан	14,117,731.00	20,752,416.88
210302	Түлш, халаалт	224,918,148.00	258,491,773.73
210303	Цэвэр, бохир ус	250,000.00	0.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	58,809,176.00	70,954,789.00
210401	Бичиг хэрэг	7,762,970.00	7,060,350.00
210402	Тээвэр, шатахуун	39,218,726.00	43,692,359.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	3,520,080.00	3,456,980.00
210404	Ном, хэвлэл	182,800.00	223,800.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	2,707,000.00	8,086,400.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	5,417,600.00	8,434,900.00
2105	Нормативт зардал	63,840,362.50	140,568,517.50
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	23,397,653.00	98,338,084.50
210502	Хоол, хүнс	38,350,409.50	41,463,733.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	2,092,300.00	766,700.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	7,349,100.00	8,062,500.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	1,149,400.00	0.00
210604	Урсгал засвар	6,199,700.00	8,062,500.00
2107	Томилолт, зочны зардал	6,362,000.00	5,637,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	6,362,000.00	5,637,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	3,118,691.00	6,381,878.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	658,100.00	1,426,060.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	740,000.00	1,555,200.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	143,550.00	193,350.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	153,065.00	178,010.00

Сагил сумын Засаг даргын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	0.00	99,000.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	841,000.00	2,246,000.00
210807	Газрын төлбөр	582,976.00	684,258.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	411,655,547.31	413,824,265.98
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	134,178,039.00	100,240,606.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	12,987,750.00	12,554,200.00
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	264,489,758.31	301,029,459.98
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	975,136,525.00	1,069,316,669.43
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	11,858,400.00	89,723,200.00
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	8,303,400.00	31,989,800.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	0.00	22,122,400.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	3,555,000.00	35,611,000.00
2133	Улсын төсвөөс олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	0.00	974.00
213305	Нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	0.00	974.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	863,966,035.00	945,895,390.74
213401	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт төсөвт байгууллага	831,116,400.00	871,564,930.00
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	30,441,335.00	70,525,160.74
213405	Нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	2,408,300.00	3,805,300.00
2135	Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	99,312,090.00	33,697,104.69
213503	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	99,312,090.00	33,697,104.69
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (III)=(I)-(II)	162,023,784.65	874,885,884.34
V	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	128,224,027.28	75,417,366.94
225001	Үндсэн хөрөнгө, бараа материал худалдсаны гарз	19,503,698.56	9,417,566.94
225007	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зардал	69,431,328.72	0.00
225010	Үнэ төлбөргүй гарсан зардал - Үндсэн хөрөнгө	39,289,000.00	65,999,800.00
VI	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН (VI)=(III)+(IV)-(V)	33,799,757.37	799,468,517.40

2.3. АУДИТ ХИЙСЭН НЭГТГЭСЭН МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

/Төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	ӨМНӨХ ОН	ТАЙЛАНТ ОН
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (I)	3,104,290,755.88	3,656,846,131.37
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	56,226,471.88	258,983,467.63
110	Орлогын албан татвар	45,922,832.88	27,497,101.23
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	45,922,832.88	27,497,101.23
110002	Үйл ажиллагааны орлого	1,712,412.07	8,969,318.57
110003	Хөрөнгийн орлого	19,246,981.81	13,632,872.66
110004	Хөрөнгө борлуулсны орлого	1,616,920.00	1,740,000.00
110008	Шууд бус орлого	23,346,519.00	3,154,910.00
113	Хөрөнгийн албан татвар	1,706,000.00	13,419,100.00
113001	Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар	0.00	3,640,000.00
113002	Бууны албан татвар	1,706,000.00	2,846,000.00
113004	Малд ногдуулах албан татвар	0.00	6,933,100.00
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	8,597,639.00	218,067,266.40
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	4,762,536.00	29,587,890.00
118001	Улсын тэмдэгтийн хураамж	1,763,736.00	28,246,890.00
118006	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	2,432,900.00	728,500.00
118009	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	565,900.00	612,500.00
1181	Газрын төлбөр	554,303.00	1,373,160.00
118101	Газрын төлбөр	554,303.00	1,373,160.00
1182	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	3,280,800.00	187,106,216.40
118201	Ойн нөөц ашигласны төлбөр	2,930,800.00	9,302,843.00
118202	Ан амьтны нөөц ашигласны төлбөр	0.00	177,495,240.00
118203	Ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөр	350,000.00	308,133.40
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	83,310,532.00	70,394,078.00
120	Нийтлэг татварын бус орлого	83,310,532.00	70,394,078.00
120003	Торгуулийн орлого	0.00	9,331,000.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	77,722,032.00	59,979,859.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	77,722,032.00	59,979,859.00
120009	Бусад орлого	5,588,500.00	1,083,219.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	2,964,753,752.00	3,327,468,585.74
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	1,324,760,282.00	1,357,034,176.00
131007	Тусгай зориулалтын шилжүүлгээс санхүүжих	1,274,549,400.00	1,284,684,000.00
131008	Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас санхүүжих	50,210,882.00	72,350,176.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	73,044,785.00	256,420,939.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	710,000.00	22,859,000.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	24,680,000.00	0.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	46,839,785.00	33,365,000.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	815,000.00	200,196,939.00

Сагил сумын Засаг даргын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	1,515,199,200.00	1,620,780,430.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	831,116,400.00	871,564,930.00
132006	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт / аймгаас авсан санхүүгийн дэмжлэг/	684,082,800.00	749,215,500.00
1330	Төсвийн захирагчдаас	32,849,635.00	74,330,460.74
133002	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	32,849,635.00	74,330,460.74
1340	Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	18,899,850.00	18,902,580.00
134002	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих	18,899,850.00	18,902,580.00
II	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	2,951,872,705.00	3,281,105,509.43
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	2,951,872,705.00	3,281,105,509.43
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,976,276,180.00	2,212,163,340.00
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	1,336,622,527.00	1,427,228,478.00
210101	Үндсэн цалин	1,030,750,829.00	1,053,855,252.00
210102	Нэмэгдэл	141,978,038.00	210,183,824.00
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	5,637,000.00	5,208,250.00
210104	Урамшуулал	86,798,450.00	86,213,197.00
210105	Гэрээт ажлын хөлс	71,458,210.00	71,767,955.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	165,217,584.50	182,677,832.62
210201	Тэтгэврийн даатгал	113,208,258.36	130,874,931.21
210202	Тэтгэмжийн даатгал	13,244,346.70	13,304,612.35
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	10,597,969.77	10,644,623.69
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	2,521,635.04	2,513,558.34
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	25,645,374.63	25,340,107.03
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	239,270,341.00	276,553,367.88
210301	Гэрэл, цахилгаан	14,102,193.00	20,468,554.88
210302	Түлш, халаалт	224,918,148.00	256,084,813.00
210303	Цэвэр, бохир ус	250,000.00	0.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	50,699,236.00	83,255,689.00
210401	Бичиг хэрэг	5,762,930.00	7,157,200.00
210402	Тээвэр, шатахуун	33,129,536.00	40,758,709.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	3,547,470.00	3,526,980.00
210404	Ном, хэвлэл	415,800.00	316,800.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	3,787,000.00	9,631,400.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	4,056,500.00	21,864,600.00
2105	Нормативт зардал	62,240,621.50	148,497,436.50
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	23,252,597.00	98,639,154.50
210502	Хоол, хүнс	36,688,024.50	44,492,282.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	2,300,000.00	5,366,000.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	9,863,900.00	10,186,700.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	90,000.00	69,900.00
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	464,000.00	80,000.00
210604	Урсгал засвар	9,309,900.00	10,036,800.00
2107	Томилолт, зочны зардал	5,613,000.00	6,386,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	5,613,000.00	6,386,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	4,165,191.00	6,136,380.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	1,439,600.00	1,812,560.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	740,000.00	1,555,200.00

Сагил сумын Засаг даргын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

210803	Даатгалын үйлчилгээ	143,550.00	193,350.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	153,065.00	78,010.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	0.00	99,000.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	1,106,000.00	2,246,000.00
210807	Газрын төлбөр	582,976.00	152,260.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	102,583,779.00	71,241,456.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	87,610,829.00	60,477,506.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	14,972,950.00	10,763,950.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	975,596,525.00	1,068,942,169.43
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	12,318,400.00	89,348,700.00
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	8,303,400.00	31,593,300.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	0.00	22,122,400.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	4,015,000.00	35,633,000.00
2133	Улсын төсвөөс олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	0.00	974.00
213305	Нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	0.00	974.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	863,966,035.00	945,895,390.74
213401	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт төсөвт байгууллага	831,116,400.00	871,564,930.00
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	30,441,335.00	70,525,160.74
213405	Нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	2,408,300.00	3,805,300.00
2135	Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	99,312,090.00	33,697,104.69
213503	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	99,312,090.00	33,697,104.69
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(I)-(II)	152,418,050.88	375,740,621.94
V	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (V)	129,376,880.00	85,184,900.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	129,376,880.00	85,184,900.00
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	129,376,880.00	85,184,900.00
223001	Бусад хөрөнгө	91,863,580.00	65,999,800.00
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	37,513,300.00	19,185,100.00
VI	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VI)=(IV)-(V)	-129,376,880.00	-85,184,900.00
VII	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ДҮН	-48,000,000.00	0.00
23	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	48,000,000.00	0.00
230001	Эргэж төлөгдөх зээл	48,000,000.00	0.00
VIII	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VIII)=(III)+(VI)+(VII)	-24,958,829.12	290,555,721.94
101	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	144,774,282.33	119,815,453.21
20	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	119,815,453.21	410,371,175.15

2.4. АУДИТ ХИЙСЭН НЭГТГЭСЭН ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ/ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооний нийт дүн
1	2020 оны 01-р сарын 01-нээрх үлдэгдэл	1,043,699,752.47	1,598,748,994.29	2,336,298,754.75	4,978,747,501.51
2	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	0.00	0.00	26,968,070.09	26,968,070.09
3	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	1,043,699,752.47	1,598,748,994.29	2,363,266,824.84	5,005,715,571.60
4	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт бууралт	0.00	-25,353,988.81	0.00	-25,353,988.81
5	Үндсэн хөрөнгийн өсөлт бууралт	2,800,000.00	0.00	0.00	2,800,000.00
6	Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөөгүй олз, гарз	0.00	0.00	0.00	0.00
7	Өмчид гарсан өөрчлөлт	0.00	0.00	0.00	0.00
8	Зарласан ногдол ашиг	0.00	0.00	0.00	0.00
9	Тайлант үеийн үр дүн	0.00	0.00	33,799,757.37	33,799,757.37
10	2020 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	1,046,499,752.47	1,573,395,005.48	2,397,066,582.21	5,016,961,340.16
11	2021 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл	1,046,499,752.47	1,573,395,005.48	2,397,066,582.21	5,016,961,340.16
12	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	0.00	0.00	3,309,040.95	3,309,040.95
13	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	1,046,499,752.47	1,573,395,005.48	2,400,375,623.16	5,018,818,111.11
14	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт бууралт	0.00	-1,856,770.95	0.00	-1,856,770.95
15	Үндсэн хөрөнгийн өсөлт бууралт	0.00	0.00	0.00	0.00
16	Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөөгүй олз, гарз	0.00	0.00	0.00	0.00
17	Өмчид гарсан өөрчлөлт	0.00	0.00	0.00	0.00
18	Зарласан ногдол ашиг	0.00	0.00	0.00	0.00
19	Тайлант үеийн үр дүн	0.00	0.00	799,468,517.40	799,468,517.40
20	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	1,046,499,752.47	1,571,538,234.53	3,199,844,140.56	5,817,882,127.56

2.5. АУДИТ ХИЙСЭН НЭГТГЭСЭН ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТАЙЛАН

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	2,335,216,600.00	2,147,069,528.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	2,209,816,600.00	2,081,069,728.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	2,152,219,900.00	2,024,621,028.00
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	1,375,917,600.00	1,334,557,135.00
210101	Үндсэн цалин	1,062,822,800.00	1,028,535,409.00
210102	Нэмэгдэл	146,569,900.00	142,832,324.00
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	5,808,000.00	5,208,250.00
210104	Урамшуулал	88,309,400.00	86,213,197.00
210105	Гэрээт ажлын хөлс	72,407,500.00	71,767,955.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	185,749,100.00	171,221,570.62
210201	Тэтгэврийн даатгал	130,712,100.00	119,418,669.21
210202	Тэтгэмжийн даатгал	13,759,300.00	13,304,612.35
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	11,007,200.00	10,644,623.69
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	2,752,000.00	2,513,558.34
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	27,518,500.00	25,340,107.03
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	300,269,800.00	276,394,072.88
210301	Гэрэл, цахилгаан	21,318,900.00	20,468,554.88
210302	Түлш, халаалт	278,030,900.00	255,925,518.00
210303	Цэвэр, бохир ус	920,000.00	0.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	80,250,600.00	76,349,930.00
210401	Бичиг хэрэг	6,262,500.00	6,129,700.00
210402	Тээвэр, шатахуун	37,687,800.00	37,074,350.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	4,822,000.00	3,526,980.00
210404	Ном, хэвлэл	931,600.00	746,900.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	10,773,000.00	9,101,400.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	19,773,700.00	19,770,600.00
2105	Нормативт зардал	74,983,100.00	68,786,189.50
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	28,670,600.00	28,490,347.50
210502	Хоол, хүнс	40,470,700.00	34,929,842.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	5,841,800.00	5,366,000.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	31,534,500.00	25,241,700.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	18,931,000.00	15,124,900.00
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	1,583,300.00	80,000.00
210604	Урсгал засвар	11,020,200.00	10,036,800.00
2107	Томилолт, зочны зардал	8,953,500.00	6,386,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	8,953,500.00	6,386,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	9,999,900.00	4,847,380.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	3,067,400.00	1,812,560.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	1,886,400.00	1,555,200.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	339,300.00	193,350.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	175,000.00	78,010.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношилгоо	176,000.00	99,000.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	3,717,800.00	957,000.00

Сагил сумын Засаг даргын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

210807	Газрын төлбөр	638,000.00	152,260.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	84,561,800.00	60,837,050.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	76,947,300.00	54,026,600.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	7,614,500.00	6,810,450.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	57,596,700.00	56,448,700.00
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	57,596,700.00	56,448,700.00
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	31,593,300.00	31,593,300.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	22,122,400.00	22,122,400.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	3,881,000.00	2,733,000.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	75,400,000.00	65,999,800.00
223001	Бусад хөрөнгө	75,400,000.00	65,999,800.00
23	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	50,000,000.00	0.00
230001	Эргэж төлөгдөх зээл	50,000,000.00	0.00
III	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	2,335,216,600.00	2,221,885,157.57
31	УЛСЫН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	1,357,034,200.00	1,323,337,071.31
310003	Тусгай зориулалтын шилжүүлгээс санхүүжих	1,284,684,000.00	1,250,986,895.31
310004	Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас санхүүжих	72,350,200.00	72,350,176.00
32	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	887,302,900.00	819,665,647.26
320001	Орон нутгийн төсвөөс	887,302,900.00	819,665,647.26
33	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	24,759,700.00	18,902,580.00
330002	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих	24,759,700.00	18,902,580.00
35	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	66,119,800.00	59,979,859.00
350001	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	35,400,000.00	59,979,859.00
350003	Урьд оны үлдэгдлээс санхүүжих	30,719,800.00	0.00
4	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	0.00	22,065,182.40
5	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	0.00	96,880,811.97
6	ТӨСВИЙН БУСАД МЭДЭЭЛЛИЙН АНГИЛАЛ	624.00	624.00
61	БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО	6.00	6.00
610001	Төсвийн байгууллага	6.00	6.00
62	АЖИЛЛАГСДЫН ТОО	112.00	112.00
620001	Удирдах ажилтан	13.00	13.00
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	63.00	63.00
620003	Үйлчлэх ажилтан	23.00	23.00
620004	Гэрээт ажилтан	13.00	13.00
63	СУРАЛЦАГЧДЫН ТОО (ЖИЛИЙН ДУНДЖААР)	394.00	394.00
630	ЕРӨНХИЙ БОЛОВСРОЛЫН СУРГУУЛЬД СУРАЛЦАГЧИД	286.00	286.00
630001	Төрийн өмчит ЕБС	286.00	286.00
631	СУРГУУЛИЙН ӨМНӨХ БОЛОВСРОЛЫН БАЙГУУЛЛАГА	108.00	108.00
631001	Төрийн өмчит СӨБ байгууллага	108.00	108.00
65	ОРОН ТООНЫ МЭДЭЭЛЭЛ	112.00	112.00
650001	Төрийн захиргааны албан хаагч (ТЗ)	10.00	10.00
650004	СӨБ болон бага, дунд боловсролын албан хаагч (ТҮБД)	32.00	32.00
650006	Соёл урлагийн салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮСУ)	4.00	4.00
650008	Эрүүл мэндийн салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮЭМ)	19.00	19.00
650009	Төрийн үйлчилгээний бусад албан хаагч (ТҮ)	29.00	29.00
650010	Гэрээт ажилтан	10.00	10.00
650011	Улс төрийн албан хаагч (УТ)	8.00	8.00

2.6. АУДИТ ХИЙСЭН НЭГТГЭСЭН НЭМЭЛТ ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТАЙЛАН

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	ТЗ цэвэр дүн
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	243,433,686.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	243,433,686.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	206,727,412.00
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	92,671,343.00
210101	Үндсэн цалин	25,319,843.00
210102	Нэмэгдэл	67,351,500.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	11,456,262.00
210201	Тэтгэврийн даатгал	11,456,262.00
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	159,295.00
210302	Түлш, халаалт	159,295.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	7,335,859.00
210401	Бичиг хэрэг	1,027,500.00
210402	Тээвэр, шатахуун	3,684,359.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	530,000.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	2,094,000.00
2105	Нормативт зардал	79,711,247.00
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	70,148,807.00
210502	Хоол, хүнс	9,562,440.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	1,200,000.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	1,200,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	1,289,000.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	1,289,000.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	12,904,406.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	8,950,906.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	3,953,500.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	36,706,274.00
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	32,900,000.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	32,900,000.00
2133	Олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	3,806,274.00
213305	Улсын төсвөөс олгосон санхүүжилт, нэмэлт санхүүжил төвлөрүүлэх шилжүүлэг	974.00
213405	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	3,805,300.00
I	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	256,420,939.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	256,420,939.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	22,859,000.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	37,664,510.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	195,897,429.00
III	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(II)-(I)	12,987,253.00
10	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	12,987,253.00

3. Аудитын тайлан

3.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана” гэж заасны дагуу Сагил сумын Засаг даргын 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд шалгагдагч этгээд, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын талаар болон аудитын явцад илрүүлсэн алдаа, зөрчил, гаргасан шийдэл, анхаарал татахуйц бусад чухал асуудал болон аудитын санал дүгнэлт, түүний үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав.

Аудитыг Увс аймаг дахь Төрийн аудитын газрын аудитор Т.Амармэнд гүйцэтгэж, хяналтыг аудитын менежер М.Бат-Амгалан, дарга, тэргүүлэх аудитор М.Батсуурь нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Сагил сумын Засаг даргын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Увс аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2022 оны 03 дугаар сарын 10-ны өдрийн 1/46 дугаар албан бичгээр ирүүлсэн байна.

3.2 Шалгагдагч этгээд, түүний орчин ба дотоод хяналт

Сагил сумын Засаг дарга нь “Байгалийн баялаг, орон нутгийн нөөц боломжид түшиглэсэн үйлдвэрлэл үйлчилгээ, дэд бүтэц, аялал жуулчлал хөгжсөн, уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуй, газар тариалан бүхий, хүний хөгжлийг дээдэлсэн, чинээлэг иргэдтэй сум болно” гэсэн гэсэн эрхэм зорилгын дор үйл ажиллагааны чиглэл зорилтоо тодорхойлон ажиллажээ.

Дээрх эрхэм зорилгынхоо хүрээнд дор дурдсан үйл ажиллагааны стратегийн зорилтыг хэрэгжүүлэхээр тодорхойлсон байна. Үүнд:

- Хөдөө аж ахуйн салбарыг эрчимжүүлэн хөгжүүлэх
- Байгаль хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх
- Орон нутагт дэд бүтэц, бизнесийн орчныг сайжруулах
- Байгалийн баялаг, орон нутгийн нөөц боломжид тулгуурлан жижиг дунд үйлдвэрлэл үйлчилгээг хөгжүүлэх
- Төрийн үйлчилгээний ил тод байдлыг ханган чанар хүртээмжийг дээшлүүлэх
- Төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг өргөжүүлэх зэрэг зорилтуудыг дэвшүүлэн ажиллаж байна.

Тайлант хугацаанд байгууллагын санхүүгийн үйл ажиллагаанд мөрддөг хууль, тогтоомж, бодлого, журамд дараах өөрчлөлт орсон байна. Үүнд:

- Төсвийн тухай хууль
- Малын тоо толгойн албан татварын тухай хууль
- Нийгмийн даатгалын сангийн 2021 оны төсвийн тухай хууль
- Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2021 оны төсвийн тухай хууль
- Коронавируст халдвар /ковид-19/-ын цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай
- Засгийн газрын 2021 оны 43 дугаар тогтоолоор “төсвийн хэмнэлтийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай”

Шалгагдагч этгээдийн удирдлагын хэрэгжүүлж байгаа дотоод хяналтуудаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөөтэй байна.

Сумын санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд мөрдөх тусгайлан баталсан Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг байхгүй бөгөөд Сангийн яамнаас гаргасан бодлого шийдвэрүүдийг хэрэгжүүлэн и-баланс цахим программ хангамж ашиглан холбогдох хууль тогтоомж, Нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцүүлэн, үйл ажиллагааны онцлогт тохируулан ашиглаж байна.

Сагил сумын Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудын 2021 оны санхүүгийн үйл ажиллагаанд аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албанаас аудит хийгээгүй байна.

Дотоод аудитын чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын найдвартай байдлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах шаардлагагүй гэж үзлээ.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор санал дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Сагил сумын Засаг даргын 2021 оны нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккрузал сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн хүлээн зөвшөөрөхүйц санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал гэж үнэлсэн.

3.4 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр нийт зардлыг сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэл “Дунд” гэж үнэлэн материаллаг байдлын түвшинг 1 хувиар тогтоов.

Төлөвлөлтийн үе шатанд материаллаг байдлыг нэгтгэсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардлаар тооцож 36.0 сая төгрөгөөр тогтоосныг гүйцэтгэлийн үе шатанд өөрчлөхгүйгээр нэгтгэсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардал 3,604.3 сая төгрөгийн 1 хувь буюу 36.0 сая төгрөгөөс 80 хувиар тооцож 28.8 сая төгрөгөөр тогтоолоо. Материаллаг байдлыг шинж чанарын хувьд авч үзээгүй болно.

Тогтоосон төлөвлөлтийн ерөнхий материаллаг байдлыг аудитын явцад дахин хянаж шинэчлэн тогтоох шаардлагагүй гэж үзсэн.

3.5 Санхүүгийн тайлангийн тодруулга

Сагил сумын Засаг даргын 2021 оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 792.3 сая төгрөгөөр буюу 15.7 хувиар өссөн байна. Өмнөх оны үзүүлэлтээс өөрчлөлт гарсан мөнгөн хөрөнгө, авлага, бараа материал, үндсэн хөрөнгийн данс байна.

Хүснэгт 1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

			/сая.төгрөг/
Мөнгөн хөрөнгө	463.8	866.0	402.2
Авлага	178.2	279.8	101.6
Урьдчилгаа	0.0	0.0	0.0
Бараа материал	165.8	175.7	9.9
Үндсэн хөрөнгө	4,565.7	4,955.9	390.2
Нийт хөрөнгийн дүн	5,029.6	5,821.9	792.3
Нийт өр төлбөр	12.6	4.1	-8.5
Цэвэр хөрөнгө өмчийн дүн	5,016.9	5,817.8	800.9
Засгийн газрын хувь оролцоо	5,016.9	5,817.8	800.9
Өр төлбөр, цэвэр хөрөнгө өмчийн дүн	5,029.6	5,821.9	792.3

Эх сурвалж: Сагил сумын Засаг даргын санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

3.5.1 Мөнгөн хөрөнгө

Мөнгөн хөрөнгө дансны үлдэгдэл 866.0 сая төгрөг болж 402.2 сая төгрөгөөр өссөн нь орон нутгийн ерөнхий орлого, Орон нутгийн хөгжлийн сан, Сум хөгжүүлэх сан, Эрүүл мэндийн төвийн мөнгөн хөрөнгийн үлдэгдэл нэмэгдсэнээс шалтгаалжээ.

Сагил сумын Эрүүл мэндийн төв:

-Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх хэсэгт заасныг зөрчин шуудан холбоо, нэг удаагийн тэтгэмж шагнал урамшууллын зардлыг шууд зардалд бүртгэсэн 23.1 сая төгрөгийн алдаа зөрчлийг залрууллаа.

3.5.2 Авлага

Авлага дансны үлдэгдэл 279.8 сая төгрөг болж 101.6 сая төгрөгөөр өссөн нь Хүүхдийн цэцэрлэг, Эрүүл мэндийн төвийн авлага нэмэгдсэнээс шалтгаалжээ.

3.5.3 Бараа материал

Бараа материалын дансны үлдэгдэл 175.7 сая төгрөг болж 9.9 сая төгрөгөөр өссөн нь Соёлын төв, Ерөнхий боловсролын сургууль, Эрүүл мэндийн төвийн бараа материал нэмэгдсэнээс шалтгаалжээ.

3.5.4 Үндсэн хөрөнгө

Үндсэн хөрөнгө дансны үлдэгдэл 4,955.9 сая төгрөг болж 390.2 сая төгрөгөөр өссөн нь орон нутгийн хөгжлийн сангийн төсвөөр бэлтгэсэн, хандив тусламжаар хүлээн авсан үндсэн хөрөнгө нэмэгдсэнтэй холбоотой байна.

Засгийн газрын оролцоо дансны үлдэгдэл 5,817.8 сая төгрөг болж 800.9 сая төгрөгөөр буюу 15.9 хувиар өссөн байна

2021 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангаар нийт орлого өмнөх оноос 1,050.2 сая төгрөгөөр буюу 30.6 хувиар өссөн байна.

Нийт зардал өмнөх оноос 337.3 сая төгрөгөөр буюу 10.3 хувиар өссөн байна.

Өмчийн өөрчлөлтийн тайлангаар нягтлан бодох бүртгэлийн залруулга 1.8 сая төгрөгөөр хийгдсэн байна.

3.5.5 Орлогын данс

Тайлант онд татварын орлого 258.9 сая, татварын бус орлого 732.7 сая, тусламж санхүүжилтийн орлого 3,487.5 сая, нийт 4,4479.1 сая төгрөгийн үйл ажиллагааны орлого орсон байна.

3.5.6 Зардлын данс

Зардлын данстай холбоотой Төсвийн шууд захирагчид 50.3 сая төгрөгийн зөрчил илэрлээ.

Аудитын илрүүлэлт:

Сагил сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал:

-Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 46 дугаар зүйлийн 46.7 дахь хэсэгт "Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажилд зориулсан хөрөнгийг хууль тогтоомжид зааснаас бусад зориулалтаар зарцуулахыг хориглоно", Хууль зүйн сайд, Сангийн сайдын 152 дугаар хамтарсан тушаалаар баталсан журмын 2.9 дэх заалтад "Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажилд зориулан олгосон хөрөнгийг зориулалт бус зүйлд зарцуулах, уг хөрөнгө олгогдоогүй байхад урьдчилан зардал гаргахыг хориглоно" гэж заасныг зөрчин Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх зардлаас Түргэн суманд туршлага судлах ажилд зарцуулсныг баримтжуулсан ажлын тайлангүй бензин шатахууны зардалд 0.02 сая төгрөгийг зориулалт бусаар зарцуулсан алдаа зөрчилд албан шаардлага өглөө.

Сагил сумын Эрүүл мэндийн төв:

-Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.1-д "Төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулна", Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1 дэх хэсэгт "Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн, зөв гаргах үндэслэл болно" 13.7 дахь хэсэгт "Анхан шатны баримтын бүрдэлгүй ажил, гүйлгээг бүртгэх, санхүүгийн тайланд тусгахыг хориглоно", 20 зүйлийн 20.1.4 заалтад "Хүчин төгөлдөр бус анхан шатны баримтаар, эсхүл анхан шатны баримтаар баталгаажаагүй ажил, гүйлгээг бүртгэхгүй байх", 20.2.5 дахь заалтад "Дансны өглөг, авлага ба төлбөрийн тооцоог хянах, ажил, гүйлгээг гарахаас нь өмнө хянан, баталгаажуулах" гэж заасныг зөрчин ажилтнаас суутгах сахилгын шийтгэлийн суутгал 0.2 сая төгрөгийн өглөгийг цалингийн зардлаас шилжүүлснийг төлүүлэхээр төлбөрийн акт тогтоолоо.

- Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.1-д "Төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулна", Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.6 дахь хэсэгт "Анхан шатны баримтын үнэн зөвийг түүнийг үйлдсэн, зөвшөөрсөн, шалгаж хүлээн авсан ажилтан хариуцна", 13.7 дахь хэсэгт "Анхан шатны баримтын бүрдэлгүй ажил, гүйлгээг бүртгэх, санхүүгийн тайланд тусгахыг хориглоно" гэж заасныг зөрчин хүнсний материалын тооллогоор дутагдсан 0.5 сая төгрөгийн 55 кг махны үнийг төлүүлэхээр төлбөрийн акт тогтоолоо.

-Сагил сумын Эрүүл мэндийн төв нь Төсвийн тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 41.2.2 дахь заалтыг үндэслэн Ковид-19 цар тахлын холбогдуулан олгосон санхүүжилтээс 49.6 мянган төгрөгийн мөнгөн тэтгэмж олгосон байна. Цаашид Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.1 дэх заалтад "Төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах", Эрүүл мэндийн сайд, Сангийн сайдын хамтарсан 2021 оны 377/А99 дүгээр тушаалыг хэрэгжүүлж ажиллахыг зөвлөмж болгов.

3.6 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.6.1 Төсвийн төлөвлөлт

Сагил сумын 2021 оны төсвийг сумын ИТХ-ын 2020 оны 12 дугаар сарын 18-ны өдрийн 2/05 дугаар тогтоолоор 2,258.1 сая төгрөгөөр баталж 2021 оны 08 дугаар сарын 27-ны өдрийн 4/02 дугаар тогтоолоор тодотгол хийж анх баталсан дүнгээс 77.1 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж 2,335.2 сая төгрөгөөр баталсан байна.

3.6.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Тайлант онд төсвийн захирагчийн хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр 2,335.2 сая төгрөгийн төсөв баталснаас 1,357.0 сая төгрөгийг улсын төсвөөс, 887.3 сая төгрөгийг орон нутгийн төсвөөс, 24.8 сая төгрөгийг Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас, 66.1 сая төгрөгийг төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас санхүүжүүлэхээр төлөвлөжээ.

Гүйцэтгэлээр улсын төсвөөс 1,357.0 сая, орон нутгийн төсвөөс 899.4 сая, Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас 18.9 сая, төгрөгийн санхүүжилт авч, төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас 59.9 сая, нийт 2,400.2 сая төгрөгийн орлого бүрдүүлж, урсгал үйл ажиллагаанд 2,147.1 сая төгрөгийг зарцуулж улсын төсөвт 33.7 сая, орон нутгийн төсөвт 70.5 сая, нийт 104.2 сая төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлсэн байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 2,147.1 сая төгрөг буюу 91.9 хувьтай байгаа нь зардлыг 188.1 сая төгрөгөөр хэмнэсэнтэй холбоотой байна.

Сагил сумын ИТХ-ын 2021 оны 08 дугаар сарын 27-ны өдрийн сумын 2021 оны тодотгосон төсөв батлах тухай 04/02 дугаар тогтоолд зааснаар Сагил сумын Засаг дарга тайлант онд 41.5 сая төгрөгийн орлого орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэхээр батлагдсанаас гүйцэтгэлээр 348.0 сая төгрөгийн орлогыг бүрдүүлж, төлөвлөгөөг 838.5 хувиар биелүүлсэн байна.

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

3.6.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т “нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна” гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Дээд шатны төсвийн захирагчаас 37.7 сая, төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс ирсэн хандив 22.9 сая, төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого 195.8 сая, нийт 256.4 сая төгрөгийн орлогыг бүрдүүлж 243.4 сая төгрөгийг зарцуулж Эрүүл мэндийн төв 13.0 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй гарсан байна.

Нэмэлт төсвийн тайланг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.6-д харуулав.

3.7 Асуудлыг онцолсон хэсэг ба бусад асуудлын хэсэг

1. Сагил сумын Засаг даргын тамгын газрын авлагын эхний үлдэгдэлд хувь хүмүүсээс авах 6,400.0 мянган төгрөгийн авлагыг тайлант онд Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газрын Шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагаа дуусгавар болсон тухай 2021 оны 01 дүгээр сарын 29-ны өдрийн 1/26 дугаар тогтоолын дагуу бууруулжээ. Аудитын хугацаанд тухайн авлага үндэслэлгүй буурсан гэсэн гомдол ирсэн тул холбогдох материалыг хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлэхээр болов.

2. Сумын иргэдийн хурлын 2021 оны 08 дугаар сарын 27-ны өдрийн 4/02 дугаар тогтоолоор баталсан Орон нутгийн хөгжлийн сангаар хийгдсэн 23.0 сая төгрөгийн 4 ажлыг сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын төлөөлөгч гүйцэтгэсэн байна. Энэ нь Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.11 дэх заалт, 11 дүгээр зүйлийн 11.1 дэх хэсгийг зөрчсөн байж болзошгүй тул хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлэхээр болов.

3.8 Аудитын гол асуудал

АОУС 706.1-д тодорхойлсон тайлант үеийн санхүүгийн тайлангийн аудитад үлэмж нөлөө үзүүлэх асуудлууд байхгүй болно.

3.9 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайлангийн аудитын санал дүгнэлтээс тусад нь салгах ёстой гэж заасан байна.

3.9.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын 2021 оны А/108 дугаар тушаалаар баталсан ерөнхий чиглэлийн дагуу Санхүүгийн тайлангийн аудитаар өмнөх онд зөвлөмж, албан шаардлага өгсөн болон эрсдэл бүхий байгууллагыг түүвэрт хамруулан шалгасан. Сагил сумын Засаг даргын хувьд Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил өмнөх аудитаар илрээгүй байсан тул Шилэн дансны үйл ажиллагаа, мэдээлэлд хийх нийцлийн аудитаар шалгахаар шийдвэрлэв.

Тайлант хугацаанд www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд оруулбал зохих 157 мэдээллээс хугацаандаа оруулсан 115, хугацаа хоцроож 40 мэдээллийг шилэн дансны цахим хуудсанд байршуулсан байна. Хугацаа болоогүй хүлээгдэж байгаа 2 мэдээлэл байна.

3.9.2 Бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд

Бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд зөрчилтэй асуудал байхгүй байна.

3.10 Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар Байгаль хамгаалах сангийн хөрөнгөөс зориулалт бус зардал гаргасан зөрчилд зөвлөмж өгснийг Сагил сумын Засаг даргын 2021 оны 05 дугаар сарын 13-ны өдрийн 1/77 албан бичиг биелэлтийг ирүүлсэн байна.

3.11 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Аймгийн Засаг даргын 2021 оны 1 дүгээр сарын 18-ны өдрийн А/43 дугаар захирамжаар сумдын Засаг даргын тамгын газрын, багийн бүтэц орон тоог батлахдаа гэрээт ажилтны орон тоог батлаагүй байна.

Сагил сумын Эрүүл мэндийн төвийн 2021 оны санхүүгийн тайланд Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих төлбөрт үйлчилгээний орлогын 160.1 сая төгрөгийн авлага тусгагдсан байна. 2022 оны 1 дүгээр сард санхүүжилтийг олгосон байна. Дараагийн аудитаар тухайн авлагын зарцуулалтыг нарийвчлан шалгах нь зүйтэй гэж үзлээ.

3.12 Харьяа байгууллагуудын аудитын дүнгийн талаар

Сагил сумын Засаг даргын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд харьяа 6 төсвийн байгууллага, 3 тусгай сан, нийт 9 санхүүгийн тайлан нэгтгэгдсэнээс 6 байгууллагад дүгнэлт гаргаж, 3 санг түүвэрт хамруулсан.

Аудитад хамрагдсан төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн харьяа 5 байгууллагын санхүүгийн тайланд “Зөрчилгүй”, 1 байгууллагын санхүүгийн тайланд “Хязгаарлалттай” санал дүгнэлт өгсөн байна.

Харьяа байгууллагуудад хийсэн аудитаар нийт 73.4 сая төгрөгийн алдаа, зөрчил илрүүлснээс 23.1 сая төгрөгийн алдаа зөрчлийг залруулж, 0.7 сая төгрөгийн 2 зөрчилд төлбөрийн акт тогтоож, 0.02 сая төгрөгийн 1 зөрчилд албан шаардлага, 49.6 сая төгрөгийн 1 зөрчилд зөвлөмж өгсөн.

Харьяа байгууллагуудын аудитаар илэрсэн алдаа зөрчлийн нэгтгэл

/сая төгрөгөөр/

Д/д	Аудитад хамрагдсан байгууллагын нэр	Нийт алдаа, зөрчлийн		Үүнээс							
				Залруулга		Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
		Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
1	ИТХ	1	0.02					1	0.02		
2	ЭМТ	4	73.4	1	23.1	2	0.7			1	49.6
	Дүн	5	73.42	1	23.1	2	0.7	1	0.02	1	49.6

4. Аудитын илрүүлэлт

Аудитаар нийт 1.0 сая төгрөгийн 1 алдаа илэрснийг төлбөрийн акт тогтоосон.

4.2 Төлбөрийн акт

Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.3-д “Санхүү, төсвийн зохистой удирдлагыг хэрэгжүүлэх”, 6 дугаар зүйлийн 6.4.1-д “Төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулна”, Засгийн газрын 2021 оны 2 дугаар сарын 17-ны өдрийн 43 дугаар тогтоол, Төрийн албаны тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.1 дэх хэсэгт “Төрийн албан хаагч хуульд зааснаас гадна дараахь үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно”, 39.1.2 дахь заалтад “Албаны эрх мэдлээ хэтрүүлэх”, Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журмын 4 дүгээр зүйлийн 4.7 дахь хэсэгт “Энэ зүйлийн 4.6-д зааснаар ОНХС-ийн хөрөнгийг зарцуулах зөвшөөрөхгүй зардалд дараах хамаарах ба үүгээр хязгаарлагдахгүй” 4.7.6 дахь заалтад “Аливаа аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнд олгох буцалтгүй тусламж, дэмжлэг, тэтгэмж, урамшуулал” гэж заасныг зөрчин Сумын Орон нутгийн хөгжлийн сангаас Ялалтын хөгжил хоршоонд 1.0 сая төгрөгийн дэмжлэг үзүүлсэнд төлүүлэхээр төлбөрийн акт тогтоолоо.

5. Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн нэгтгэл

/сая төгрөгөөр/

№	Аудитад хамрагдсан байгууллагын нэр	Нийт алдаа, зөрчлийн		Үүнээс							
				Залруулга		Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
		Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
1	Сагил сумын Засаг дарга	1	1.0			1	1.0				
НИЙТ		1	1.0			1	1.0				

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

АУДИТЫН ТАЙЛАНГ

ХЯНАСАН:

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

АУДИТЫН МЕНЕЖЕР

БЭЛТГЭСЭН:

АУДИТОР

М.БАТСУУРЬ/
/М.БАТ-АМГАЛАН/
/Г.АМАРМЭНД/

2022 оны 03 сарын 25-ны өдөр